

SCI-CONF.COM.UA

**INNOVATIVE DEVELOPMENT
OF SCIENCE, TECHNOLOGY
AND EDUCATION**

**PROCEEDINGS OF II INTERNATIONAL
SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE
NOVEMBER 16-18, 2023**

**VANCOUVER
2023**

INNOVATIVE DEVELOPMENT OF SCIENCE, TECHNOLOGY AND EDUCATION

Proceedings of II International Scientific and Practical Conference

Vancouver, Canada

16-18 November 2023

Vancouver, Canada

2023

UDC 001.1

The 2nd International scientific and practical conference “Innovative development of science, technology and education” (November 16-18, 2023) Perfect Publishing, Vancouver, Canada. 2023. 858 p.

ISBN 978-1-4879-3792-8

The recommended citation for this publication is:

Ivanov I. Analysis of the phaunistic composition of Ukraine // Innovative development of science, technology and education. Proceedings of the 2nd International scientific and practical conference. Perfect Publishing. Vancouver, Canada. 2023. Pp. 21-27. URL: <https://sci-conf.com.ua/ii-mizhnarodna-naukovo-praktichna-konferentsiya-innovative-development-of-science-technology-and-education-16-18-11-2023-vanuver-kanada-arhiv/>.

Editor

Komarytskyy M.L.

Ph.D. in Economics, Associate Professor

Collection of scientific articles published is the scientific and practical publication, which contains scientific articles of students, graduate students, Candidates and Doctors of Sciences, research workers and practitioners from Europe, Ukraine and from neighbouring countries and beyond. The articles contain the study, reflecting the processes and changes in the structure of modern science. The collection of scientific articles is for students, postgraduate students, doctoral candidates, teachers, researchers, practitioners and people interested in the trends of modern science development.

e-mail: vancouver@sci-conf.com.ua

homepage: <https://sci-conf.com.ua/>

©2023 Scientific Publishing Center “Sci-conf.com.ua” ®

©2023 Perfect Publishing ®

©2023 Authors of the articles

46.	Бєдакова С. В. ЕВОЛЮЦІЙНИЙ ШЛЯХ ІТАЛІЙСЬКОЇ ВОКАЛЬНОЇ ШКОЛИ VEL SANTO В КОНТЕКСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА	256
47.	Варганич Г. А., Ульянов М. ФОРМИ І МЕТОДИ ЗАСТОСУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО- КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ЗАНЯТТЯХ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	266
48.	Вербицький К. А. КОУЧИНГ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ	271
49.	Віцько С. М., Мороз В. В. ДИФЕРЕНЦІЙОВАНИЙ ПІДХІД ДО ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ СТАРШОКЛАСНИКІВ	275
50.	Гусєва Ю. В., Кофан І. М. СПІВПРАЦЯ З БАТЬКАМИ ЯК ЧИННИК УСПІШНОГО ВИКЛАДАННЯ ОСНОВ ЗДОРОВ'Я	284
51.	Добровольська О. М., Бойко А. Р., Гоменюк Г. В. ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ У ЗВО ІЗ ВИКОРИСТАННЯМ LMS MOODLE	288
52.	Добровольський В. М., Винничук О. Т. УРОК ЯК ФОРМА ОРГАНІЗАЦІЇ ДИДАКТИЧНИХ ПРОЦЕСІВ З ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ, ЙОГО СТАНОВЛЕННЯ ТА ЗМІСТ	299
53.	Долинський Б. Т., Буховець Б. О., Будігай Н. С., Перегон К. Ю., Щербакова Н. В., Пілінович М. Д. ПРИНЦИПИ НАДАННЯ ПОСЛУГИ ІЗ ФІЗКУЛЬТУРНО- СПОРТИВНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ	307
54.	Зімакова Л. В., Васильєва А. О. ОСОБЛИВОСТІ ВИХОВАННЯ МОВЛЕННЕВОЇ ОСОБИСТОСТІ ДОШКІЛЬНИКА В ІГРОВІЙ ТА КООПЕРОВАНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ	311
55.	Іонова І. М., Сесенко А. А. МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО ДОСЛІДЖЕННЯ ГАДЖЕТОЗАЛЕЖНОЇ ПОВЕДІНКИ ЯК ФОРМИ ДЕВІАЦІЇ	319
56.	Каліберда Н. В. РОЛЬ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ У ПРОФЕСІЙНІЙ ОСВІТІ	325
57.	Коломоєць Т. Г., Лясковська І. І. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ЗДІЙСНЕННЯ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОГО СУПРОВОДУ ДІТЕЙ З ПОРУШЕННЯМ МОВЛЕННЯ В УМОВАХ ІНКЛЮЗИВНО-РЕСУРСНОГО ЦЕНТРУ	330
58.	Коломоєць Т. Г., Томашук П. В. МЕТОДИ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНИХ НАВИЧОК У ДОШКІЛЬНИКІВ З РОЗЛАДАМИ СПЕКТРУ АУТИЗМУ	341

УДК 796.011.3

УРОК ЯК ФОРМА ОРГАНІЗАЦІЇ ДИДАКТИЧНИХ ПРОЦЕСІВ З ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ, ЙОГО СТАНОВЛЕННЯ ТА ЗМІСТ

Добровольський Володимир Михайлович,

студент факультету фізичного виховання,

Тернопільський національний педагогічний

університет імені Володимира Гнатюка

м. Тернопіль, Україна

Винничук Олег Теофілович,

кандидат педагогічних наук,

доцент кафедри педагогіки та менеджменту освіти,

Тернопільський національний педагогічний

університет імені Володимира Гнатюка

м. Тернопіль, Україна

Анотація: У статті розглянуто урок як форму організації дидактичних процесів з фізичної культури; визначено його місце в структурі дидактичних основ з фізичної культури; з'ясовано основні історичні етапи становлення уроку фізичного виховання; здійснено аналіз визначення поняття уроку. Проведено детальну характеристику змісту уроку фізичної культури, визначено його основні компоненти, зокрема розглянуто: роль діяльності вчителя на уроці та її найбільш значущі моменти; діяльність учнів та її різновиди; взаємозв'язок діяльності вчителя та учнів; результати взаємодії учнів з педагогом на уроці фізичної культури.

Ключові слова: фізичка культура, урок, дидактична система, дидактичний процес, зміст уроку фізичної культури.

Становлення уроку як форми організації фізичного виховання бере свій початок із ранніх періодів історії людства. Ще первісні люди зрозуміли доцільність попередньої підготовки підростаючих поколінь до життя. Людство створило і засоби, і методи, і форми такої підготовки.

З історії Стародавнього Сходу, Західної Європи, Київської Русі та інших

частин світу відомо, що в таких античних державах як Стародавня Греція, Стародавній Рим, Єгипет, Китай, Київська Русь та ін., практикувалася індивідуальна форма навчання дітей життєво важливим руховим діям - стрибкам, лазінню, плаванню, пересуванню по сніговій поверхні, по льоду, стрільбі з лука, верховій їзді, кулачному бою, боротьбі та ін. Наприклад, такі сцени зображені на фресках, що колись прикрашали стіни будинків давніх поселень. Подібні сцени зображені в матеріалах античної культури Стародавньої Греції, Стародавнього Риму, Стародавнього Єгипту та ін. Цінні відомості про існування індивідуальної форми фізичного виховання містяться в усній народній творчості, епічних творах, етнографічних матеріалах.

У наступні періоди історії виникає потреба у масовій підготовці служителів духовенства та військової знаті. Це зумовлює формування нових, найбільш відповідних інтересам заможних класів суспільства форм організації навчання групових занять. Групи комплектувалися з дітей приблизно однакового віку, інтересів та приблизно однорідних за рівнем фізичної підготовки. Заняття проводилися у конкретний час із дотриманням встановленого порядку.

Згодом (в середні віки) формується класно-урочна система навчання, досвід якої узагальнено і теоретично обґрунтовано видатним середньовічним мислителем, філософом і педагогом Яном Амосом Каменським (1592-1670 рр.) у працях «Велика дидактика», «Закони упорядкованої школи» та ін. [1].

У XVII-XIX століттях велику роль у подальшому становленні класно-урочної системи як основної форми навчання у школі та перейнятті цієї форми організації занять у практиці фізичного виховання учнів зіграли праці Джона Локка, Жан Жака Руссо, Йоганна Генріха Песталоцці та ін. Їх прогресивні педагогічні ідеї конкретизували значення та місце фізичного виховання у загальній системі навчання та виховання підростаючого покоління. Внаслідок цього фізичне виховання стає одним із компонентів навчально-виховного процесу шкіл-філантропів, що виникли в Німеччині наприкінці XVIII століття. Саме у школах-філантропах і формувалася німецька

гімнастична система. Відомі тоді фахівці фізичного виховання Г. Фіт, Г. Муте, Ф.Л. Ян, (у Німеччині), П.Г. Лінг та Я. Лінг (у Швеції) та інші розробили зміст, форми та методи фізичного виховання. Так, засновник німецької гімнастики А. Шпіс у роботі «Керівництво» обґрунтував завдання, зміст та методику уроку гімнастики, а Яммар Лінг (син відомого шведського драматурга, громадського діяча та засновника шведської гімнастики Пера Генріха Лінга) розробив принципи: безперервність, поступовість, двосторонність [2]. Згодом на основі цих принципів було розроблено зміст та структуру уроку фізичного виховання.

У середині ХІХ століття у східноєвропейських державах велике поширення набула сокольська гімнастика (засновник чех Мирослав Тирш). Урок із сокольської гімнастики складався з трьох частин: підготовчого, основного та заключного.

У другій половині ХІХ – на початку ХХ століття великий внесок у науково-теоретичне обґрунтування уроку фізичного виховання зробили французи Ж. Демені та М. Буаже, американець У. Кремптон та інші.

Подальший розвиток теорії та практики шкільного уроку фізичної культури був пов'язаний з підвищенням його освітньої спрямованості та інтеграцією її з оздоровчо-виховною спрямованістю, що в комплексі становить єдиний педагогічний процес. Програми, розроблені на основі цього комплексу, орієнтували школу на формування та розвиток рухових умінь та навичок у ходьбі на лижах, у швидкісному бігу, стрибках, метаннях, гімнастичних вправах, іграх тощо.

Намітилася тенденція до диференціювання уроків за видами навчального матеріалу, що становить найбільший обсяг змісту уроку («урок з акцентом на спортивні ігри»: гімнастики, лижної підготовки та ін.) та за спрямованістю («комплексний урок фізичної підготовки»; «тренувальний урок» та ін.).

Таким чином, сучасний урок фізичної культури, його спрямованість, зміст, структура – це результат багаторічних творчих пошуків учених-фахівців з теорії та методики фізичного виховання та вчителів фізичного виховання.

Протягом багатьох десятиліть поняття «урок» визначалося як основна

форма організації навчально-виховного процесу з тієї чи іншої дисципліни у загальноосвітній школі. Вказували на ознаки, які відрізняли його від інших форм організації навчальної та виховної роботи: сталість складу учнів, регламентованість змісту, тривалості, місця та часу проведення, обов'язковість відвідування, провідної ролі вчителя та ін.

Проте вказівка на те що, що урок – основна форма організації навчального процесу лише частково розкривала сутність цього поняття. Функції уроку у структурі процесу навчання ніби залишаються поза визначальним поняттям. З дефініції випадала основна ознака певного предмета. Так, урок фізичної культури відрізняється від уроків з інших дисциплін специфічністю функцій, мети, завдань даного предмета, особливістю змісту, форм організації діяльності учнів, методів навчання, виховання та розвитку, комплексним характером застосування останніх порівняно з іншими. На уроках фізкультури у взаємозв'язку та взаємозалежності реалізуються освітньо-інструктивні, оздоровчо-рекреаційні та виховно-розвиваючі завдання. Навчально-виховний процес відбувається диференційовано з урахуванням особливостей віку, статі, фізичного розвитку, стану здоров'я, рухової підготовленості учнів. Уроки можуть бути організовані на майданчиках, у спортивних залах, басейні, на місцевості за різних температурних режимів з використанням спеціального інвентарю та обладнання.

Таким чином, урок фізичної культури, будучи основною формою організації навчально-виховного процесу з цієї дисципліни, є одним із елементів дидактичної системи, представленим у структурі дидактичних процесів.

Ґрунтуючись на взаємозв'язках процесу навчання та форми його організації (уроку), зміст уроку розглядається як сукупність сутнісних сторін процесу навчання. До цієї сукупності включаємо:

- 1) діяльність вчителя та учнів,
- 2) результати, виражені у знаннях, навичках, (уміннях),
- 3) морфологічні та функціональні зміни в організмі учнів;

4) фізичні вправи, виконання яких забезпечує досягнення поставленої мети.

Діяльність вчителя становить найважливіший компонент змісту уроку фізичної культури. Вона передує активній пізнавальній діяльності учнів та спрямовує її. Одними з найбільш значущих моментів діяльності вчителя треба вважати:

- 1) визначення та конкретизацію мети та завдань уроку;
- 2) обґрунтування відповідної мети та завдань уроку;
- 3) підготовка місця проведення;
- 4) організація класу до активної навчальної діяльності;
- 5) постановка перед класом навчальної задачі та забезпечення її сприйняття та усвідомлення;
- 6) психофізіологічна підготовка учнів;
- 7) організація активної навчальної діяльності;
- 8) отримання конкретної інформації щодо якості навчальної діяльності школярів;
- 9) оцінка отриманої інформації;
- 10) аналіз та обговорення результатів дидактичної взаємодії з учнями;
- 11) корекція педагогічних впливів на колектив класу (групу учнів чи окремих із них);
- 12) визначення самостійних навчальних завдань для учнів;
- 13) допомога та страхівка при виконанні практичних навчальних дій;
- 14) регулювання навчального навантаження;
- 15) підбиття підсумків уроку.

Цей перелік елементів діяльності вчителя може бути доповнений, а послідовність їхнього прояву на уроці може бути іншою, ніж тут описано.

Найбільші труднощі відчувають вчителі під час постановки мети та завдань перед колективом класу, тобто перенесення власних цілей та завдань у цілі та завдання колективу класу. Інакше не може бути сформована домінуюча мотивація в учнів і в подальшому – аферентний синтез функціональної

системи, що відповідає майбутньому поведінковому акту (виконанню навчальної рухової дії).

Діяльність учнів, яка реалізується відповідно до діяльності вчителя, може мати такі різновиди, як:

1) підготовка до уроку (придбання форми, одягу, взуття, дотримання норм особистої та суспільної гігієни, виконання домашніх завдань, психологічного налаштування до активної діяльності на уроці);

2) виконання команд, розпоряджень, завдань вчителя;

3) зосередження уваги на його педагогічний вплив (словесний, зоровий та ін.);

4) сприйняття та усвідомлення навчальних завдань (задач);

5) проектування своїх дій;

6) активна інтелектуальна та практична робота;

7) самоконтроль та взаємоконтроль за результатами практичної роботи;

8) отримання конкретної інформації про якість власної навчальної діяльності;

9) самооцінка своєї навчальної діяльності (взаємооцінка);

10) самоаналіз (взаємоаналіз) оціночних суджень;

11) обговорення результатів навчальної діяльності з іншими учнями та вчителем;

12) внесення корекції у власну навчально-пізнавальну діяльність та ін.

Характер взаємозв'язку видів діяльності вчителя та учнів визначає результати уроку фізичної культури – досягнення мети не тільки на даному уроці, але і їх серій (циклів), семестру, навчального року, початкової, базової та середньої загальної фізкультурної освіти школярів.

Здавалося б, основним чинником, що зумовлює визначення змісту шкільного уроку фізичної культури, мали би стати саме фізичні вправи. Однак, фізичні вправи, які використовуються без урахування педагогічних, фізіологічних та психологічних закономірностей процесу навчання, або такі, що використовуються поза взаємозв'язком із заздалегідь наміченою

дидактичною метою уроку, не можуть забезпечити очікуваний освітньо-виховний та оздоровчо-рекреаційний результат. Це досягається спільною діяльністю вчителя та колективу учнів, а діяльність учнів під час уроку з цієї дисципліни і є пов'язаною з виконанням фізичних вправ.

Із 45 хвилин на безпосереднє виконання фізичних вправ у 6-7 класах загальноосвітніх шкіл (учнів 13-15 років) використовуються до 90 відсотків загального часу. Моторна щільність уроку фізичної культури тісно пов'язана з його типом. Найбільшою моторною щільністю відзначаються уроки вивчення нового матеріалу (89,8%), повторення пройденого (80,6%), змішані (83,8%) та найменшою – контрольні (60,6%), які займають порівняно невелике місце у загальній річній кількості уроків [3]. Тому, говорячи про діяльність учнів під час уроків фізичної культури, ми мали на увазі активну пізнавальну діяльність, пов'язану з виконанням ними фізичних вправ. Ця обставина робить зрозумілим те, що фізичні вправи становлять найважливіший за обсягом і значимістю компонент змісту уроку фізичної культури.

Отже, як бачимо, результати взаємодії учнів з педагогом, що регламентується завданнями уроку та його предметним змістом, нерозривно пов'язані з певними функціональними процесами у різних системах їхнього організму. Результати виражаються у психофізіологічних процесах та змінах у стані учнів. Ці процеси та зміни обумовлюють наступні зрушення у розвитку функції різних систем організму учнів, конкретних знаннях, рухових та інструктивно-методичних вміннях школярів, які не завжди можна точно визначити. Результати взаємодії становлять внутрішню, приховану сторону змісту уроку фізичного виховання. Всі ці сторони змісту уроку тісно пов'язані між собою і взаємно обумовлюють один одного.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ardelean Gh., Vynnychuk O. Riding – sport and health. *Актуальні проблеми розвитку спорту для всіх: досвід, досягнення, тенденції*: Матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції, 24-25 жовтня 2019 р., Тернопіль. Тернопіль, 2019. С. 112–114.

2. Винничук О. Фізична культура в освітній практиці Буковини кінця ХІХ–початку ХХ століття. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету. Серія: Педагогіка. Збірник наукових праць.* Тернопіль, 2014. № 2. С. 17–23.

3. Кудрявцева Д. 6 порад, як зробити уроки фізичної культури цікавими. *Здоров'я та фізична культура.* 2019. № 3. С. 4–5.